

V. Karachevska

**ACTIVITY OF THE RED CROSS AND RED CRESCENT WITHIN UKRAINIAN
DONBASS (late 1960s - 1980 years).**

Structure of the Red Cross was a multi-level system. Primary organization created in all enterprises, factories, farms, educational institutions, and so on. Basis of Society in the Soviet Union was a specialized asset that was divided according to their area of work (eg, TB, flu, toxic substances). Controlling the activities of the sanitary condition of work or learning objects followed public health inspectors.

In the second half of the 1960s - 1980s, the ranks Voroshylovhrad and Donetsk Red Cross included 40 - 45% of the population. The number of redcross activists and organizations mainly increased. The exception was the countryside, where the popularity of the Society 's membership and coverage inhabitants were very slow.

The existence of the Red Cross carried out on a voluntary basis, mainly through membership fees and donations from patrons. The most famous area of activity in the Donbas become a donor movement. The redcross participated in the opening of blood transfusion stations. Such structure as nurse's bureau engaged in caring for the sick and elderly, helping them around the house.

A contact with the population supported the Red Cross through newspapers, magazines, radio and television. The media promoted a healthy lifestyle, condemned bad habits, shared helpful tips. To attract more people in Ukrainian Donbass, participants of the redcross movement staged regular quizzes, competitions, ups, sports.

The main problem in the case of the Red Cross remained insufficient funding. Voluntary associations had virtually no government support, and thus solve their own organizational and methodological difficulties. Although the entire country within the scope of impact of the Company were insignificant role of this organization for individuals can not be overemphasized .

Keywords: *Red Cross and Red Crescent Societies, donor, volunteer, public health inspector, the primary organization, district committee.*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Романцов В.М., д.і.н, проф.; Нікольський В.М. д.і.н., проф.*

УДК 930:33(477)"1957/1965"

Ю. В. Коробка

**ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВІСТЮ (1957 – 1965 рр.) В
УКРАЇНІ: СУЧАСНА РОСІЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ**

Статтю присвячено історіографічному аналізу вивчення реформи управління промисловістю, яка була розпочата за ініціативою М. Хрущова 1957 р. з метою переходу від галузевого принципу керівництва економікою через міністерства до територіальної системи управління через ради народного господарства. Відзначено, що в сучасній українській і російській науковій літературі не склалася однозначна оцінка досвіду регіоналізації управління промисловістю. Спостерігається досить таки широкий набір міркувань від цілковитого заперечення реформи до суцільної її апології.

Ключові слова: *сучасна російська та українська історіографія, історіографічна ситуація, М. Хрущов, рада народного господарства (1957 – 1965 рр.)*

Запровадження рад народного господарства (далі – РНГ) та їх функціонування як органів управління промисловістю в економічних адміністративних районах протягом 1957 – 1965 рр. свідчили про нову спробу знайти вихід із безперспективного напрямку розвитку радянської економічної системи. До нашого часу однозначної й аргументованої та позбавленої упередження оцінки цієї реформи не вироблено. Створення сприятливих наукових умов для уточнення характеру та значення вказаного перетворення передбачає історіографічне осмислення, у першу чергу, доробку дослідницької діяльності російських та українських науковців. Значна частина сформульованих ними висновків, які побутують й тлумачаться у сьогоденній гуманітаристиці й на побутовому рівні, мають чимале значення для розуміння історичної долі СРСР та його економічної спроможності.

Найбільш змістовний і об'єктивний аналіз стану вивченості економічної реформи 1957 – 1965 рр. в Україні здійснено у дисертаційному дослідженні О. Ворошилова [6]. В авторефераті дисертації простежено три періоди у вивченні теми. При цьому зазначено досить таки нерівномірний інтерес до проблеми раднаргоспівської реформи, зосередження доперебудовчих дослідників спочатку лише на позитивних, а згодом тільки на негативних аспектах цього перетворення. Заслуговує схвалення намагання автора залучити до наукового розгляду доробок істориків та економістів української діаспори. Спроби історіографічного аналізу невеликої сукупності історичних творів сучасних дослідників реформи управління промисловістю здійснено у статті Ж. Кукурузи [14].

Загальні питання історіографії раднаргоспівської перебудови знайшли відображення у докторських дисертаціях російських істориків В. Дриндіна, В. Мерцалова, В. Шестакова і кандидатській Л. Семенової, присвячених створенню і функціонуванню рад народного господарства як у цілому в Російській Федерації, так і в окремих економічних районах [10; 20; 27; 29]. Загалом дослідники відзначали досить таки ефективну діяльність цих територіальних органів управління народним господарством.

Мета статті – розгляд розвитку наукового знання про регіональне управління промисловістю України (1957 – 1965 рр.) сучасними російськими та українськими дослідниками.

У накопиченні історичних знань радянською та пострадянською гуманітаристикою про реформу управління промисловістю можна виокремити чотири історіографічні періоди: перший – від початку вивчення наприкінці 1950-х рр. до усунення М. Хрущова від влади; другий – із середини 1960-х до середини 1980-х рр.; третій – від другої половини 1980-х рр. до початку 1990-х рр., четвертий (сучасний) – бере початок з 1991 р. і розгортається до сьогодення [11].

У перший період реформа з перебудови управління промисловістю належала до числа проблем, що були у центрі уваги радянської гуманітаристики. Висвітленню підлягали загальні питання (у різних варіаціях), що мали джерелом документи КПРС. У дослідженнях підкреслювалося, як міністерська система вичерпала себе і яким чином гальмувала індустріальний розвиток країни. Висловлені партійним керівництвом очікування на результати перетворення знаходили відображення у літературі, де встановлювалися факти поліпшення використання місцевих ресурсів для розвитку промисловості, облаштування належним чином справи спеціалізації і кооперування виробництва [12, с. 132].

У цей же час із легкої руки М. Хрущова у громадсько-політичній проблематиці утвердилося усвідомлення загрози «місництва», тобто відстоювання новими органами управління вузькомісцевих інтересів на шкоду загальнодержавній справі, що відбилося

у відстеженні науковцями таких негативних проявів і тавруванні їх. Характерною ознакою всіх праць першого історіографічного періоду було безоглядне підкреслювання корисних рис реформи, наголошення на її наступності з ленінською теоретичною і практичною спадщиною. Особливістю першого періоду була наявність виняткових випадків оприлюднення міркувань щодо потреби вдосконалення не просто інститутів управління народним господарством, а наповнення їх діяльності економічною сутністю, запровадження матеріального заохочення роботи промислових підприємств (О. Ліберман) [12, с. 132 – 134].

Після поваленням М. Хрущова, у другий історіографічний період, наукова думка про характер і значення раднаргоспівського управління промисловістю нівелювалася сприйняттям перетворення як одного з проявів волюнтаризму радянського лідера. Деякі аспекти цієї багатопланової проблеми все ж таки були висвітлені у літературі, але їх вивчення не вийшло за рамки невеликих сюжетів у монографіях та узагальнюючих виданнях, окремих статей тощо. При цьому розгляд локалізувався переліком позитивних рис реформи (сприяла більш повному використанню місцевих ресурсів і резервів, розв'язанню деяких питань комплексного розвитку економічних районів, підвищенню рівня міжгалузевої спеціалізації і кооперування організації матеріально-технічного постачання у них тощо). Схвальні якості перетворення доповнювалися негативними ознаками (послаблення централізованого планового керівництва розвитком економіки, «місництво», підрив запровадження новітніх досягнень науки і техніки, зростання загальної чисельності апарату управління). На думку авторів, які працювали під час другого періоду, прогалини реформи явно переважали її позитивні риси. Тому дослідникам видавалося, що система управління промисловістю через галузеві міністерства не вичерпала себе [13, с. 203].

Новий рівень розуміння раднаргоспівської реформи сформувався у третій історіографічний період. Науковці досягнули адміністративний характер перетворення, що не зачіпало корінних чинників виробничих відносин [13, с. 203 – 204].

У четвертий період відновлюється розгляд раднаргоспівської теми у більш докладному форматі. В умовах докорінної зміни історіографічної ситуації, під впливом доробку іноземних дослідників, науковців-емігрантів з СРСР (Я. Білінський, Б. Винар, І. Майстренко, Дж. Боффа, А. Каценелінбойген, Н. Верт, Дж. Хоскінг та ін.) вчені на пострадянському просторі виявляють зв'язок раднаргоспівської реформи з перипетіями політичної боротьби на вищих щаблях партійно-державної влади країни [16, с. 13].

Політичну детермінанту, як один із чинників реорганізації управління промисловістю, вбачали О. Лейбович [17, с. 147 – 150] та автори «Очерков экономических реформ» (М., 1993), виданих під грифом Інституту економіки РАН [21, с. 171 – 172]. В останній праці зазначався серйозний спротив реформі з боку «прибічників командно-адміністративної системи», що переважали у партійному і державному апараті [21, с. 172].

Проте на перше місце серед причин перетворень автори нарисів висунули об'єктивні потреби змін у соціально-економічному розвитку країни й управлінні ним, що в основному повторює аргументацію М. Хрущова, документів КПРС щодо необхідності перебудови управління промисловістю і будівництвом [21, с. 171]. Досить анахронічно як для четвертого історіографічного періоду виглядають звернення у книжці до ленінської риторики та декларацій програми РКП (б) щодо подолання бюрократизму як перешкоди на шляху господарського будівництва [21, с. 176]. Отже, рішучого розриву з радянською історіографічною традицією тут ще не відбулося, попри значно підупалу на момент виходу у світ монографії репутацію ленінської теоретичної, практичної та моральної спадщини.

Як негативний наслідок реформи у «Очерках ...» оцінено збільшення кількості працівників органів управління народним господарством, адже, на думку авторів праці, зменшення чисельності апарату державного і господарського управління було запорукою зниження рівня бюрократизму в керівництві народним господарством. Тому як несприятливий бік реформи відзначалася, наявність на 1960 р. найвищої за повоєнні роки кількості управлінців [21, с. 175–176]. На основі відомостей, що містяться у різного роду статистичних виданнях радянського часу, в «Очерках ...» зроблено висновок про погіршення важливих макроекономічних показників у роки функціонування раднаргоспів: відносно зниження ефективності народного господарства, зменшення темпів росту національного доходу і продуктивності праці [21, с. 187–188].

Щодо безумовних прорахунків, якими супроводжувався різкий перехід до управління народним господарством за територіальним принципом, то це, на думку науковців, – розрив між галузевим і територіальним розподілом праці, унаслідок чого порушувалися міжрайонні галузеві зв'язки, посилювалися елементи автаркії [21, с. 191]. До позитивних властивостей реформи віднесено те, що перехід до нової системи управління було здійснено у короткий термін без створення перешкод нормальній діяльності підприємств [21, с. 178].

У дослідженні також сформульовано тези про переваги раднаргоспівського періоду: посилення соціальної спрямованості господарської діяльності, організація оперативного керівництва підприємствами, розвиток міжгалузевої і територіальної кооперації виробництва у межах великих регіонів. До позитиву зараховано створення за допомогою машинобудівних підприємств виробничої інфраструктури (вкрай занедбаної до запровадження РНГ) у легкій, харчовій та м'ясомолочній промисловості й формування міжгалузевих виробництв і ремонтних баз для малих підприємств. До числа схвальних рис територіального управління промисловістю віднесено активну реконструкцію підприємств, турботу про якість продукції, зростання рівня кваліфікації кадрів, створення матеріально-технічної бази постачання виробництва [21, с. 190–191].

Автори видання вважають недоведеною поширену тезу про втрату системи управління НТП у раднаргоспівській період. Навпаки, у 1961–1965 рр. було створено 23 172 зразки нових типів машин, обладнання, апаратів і приладів. Після повернення до галузевої системи управління ця кількість так і залишилася неперевершеною [21, с. 191]. Підсумковий висновок у дослідженні стосовно реформи 1957 р. – її досвід вартий вивчення [21, с. 194–195].

Неупереджено хід реформи в УРСР, результативність діяльності РНГ було досліджено у дисертації О. Ворошилова [6]. Спираючись на архівні матеріали, дослідник виокремив як один з основних напрямків діяльності Держплану УРСР та рад народного господарства – визначення спеціалізації промислових підприємств. У відповідності до розроблених планів на низці підприємств було скорочено номенклатуру виробів, збільшено випуск спеціалізованої продукції, організовано вузькоспеціалізовані виробництва міжгалузевого призначення [6, с. 14].

Проте, за спостереженням науковця, на перешкоді цій діяльності стали серйозні труднощі. Так, зокрема, завдання із розвитку потужностей спеціалізованих підприємств, що затверджувались урядом УРСР, із року в рік не виконувалися. Даючи загальну оцінку раднаргоспівській реформі, історик твердить про певну демократизацію управління промисловістю, а також створення умов для більш широкого залучення трудящих до вирішення економічних проблем [6, с. 13–14]. На наш погляд, в основі цих двох тез лежить звична, позбавлена реального наповнення радянська ідеологема і її наукові коментарі першого періоду дослідження теми РНГ.

Позитивна якість реформи, за обґрунтованим висновком дослідника, виявилася у низці успішних перетворень: створення єдиної республіканської мережі постачальницько-збутових органів зі зменшенням витрат на утримання цієї служби; відмова від завезення в Україну тих виробів, які можна було виготовляти на підприємствах республіки; До позитиву перебудови управління промисловістю О. Ворошиловим зараховано виникнення сприятливих умов для концентрації виробництва, що подекуди мало наслідком збільшення випуску продукції на існуючих виробничих площах, а також підвищення продуктивності праці. Разом із тим, заходи у республіці із об'єднання й укрупнення невеликих підприємств, на думку автора, мали на меті головним чином скорочення управлінського апарату, а виробничу структуру підприємств не зачіпали [6, с. 15–17].

Уважне вивчення джерел дало науковцю можливість помітити факти перевиконання підприємствами планів внутрішньорайонних поставок при зриві постачання до інших економічних районів. Крім того, О. Ворошиловим виявлено відсутність систематичного і дієвого контролю за ходом виконання планів поставок у більшості раднаргоспів [6, с. 15]. Схожі міркування були висловлені в авторефераті дисертації П. Гордієнка [9].

Значну увагу запровадженню реформи приділено у працях, створених В. Бараном одноосібно та у співавторстві з В. Даниленком [1 – 3]. Реалізація економічної політики хрущовського керівництва розглядається в рамках еволюції радянського тоталітаризму в напрямку лібералізації політичного режиму, що істотно не зачепило підвалин народного господарства. За офіційно проголошеною метою реформи В. Баран намагався розгледіти далекоглядні політичні мотиви – наступ на урядову бюрократію та апарат як основні джерела консервативних тенденцій та осередок проталітаризму, контрреформаційного напрямку [3, с. 172].

Тезу про раціоналізацію діяльності підприємств в умовах РНГ дослідник обґрунтовує за допомогою низки фактів, зокрема об'єднання споріднених виробництв і створення системи головних підприємств у Сталінському раднаргоспі, злиття Смоляннівського і Рутченківського коксохімічних заводів, Дзержинської збагачувальної фабрики і Щербинівського коксохімічного заводу [3, с. 175]. Таке комбінування, за твердженням історика, сприяло комплексному використанню сировини, палива, електроенергії на послідовних стадіях переробки, об'єднаних в єдиний цикл [3, с. 164].

Автор звертає увагу на те, що нова система управління породила нові труднощі й проблеми, зокрема порушення державної дисципліни або так зване місництво, тяганину та бюрократизм [3, с. 178, 182]. Як приклад нового негативного явища у господарському житті наводяться відомості про неналежне ставлення деяких керівників Сталінського економічного району до виконання замовлень Ворошиловградської області [3, с. 331].

Історик навіть цікаві відомості стосовно розвитку промисловості УРСР. Так, обсяг виробництва підприємств УРСР, підпорядкованих раднаргоспам, за період 1957–1965 рр. зріс у 2,2 рази [3, с. 184]. Однак ці вражаючі показники, відзначає В. Баран, досягалися екстенсивним шляхом і були результатом процесу надіндустріалізації, що поглинало величезні ресурси, але не давало рівноцінного господарського результату, економіка працювала сама на себе, а не на людину [3, с. 185–186].

За спостереженням С. Кульчицького на тлі нескінчених організаційних «перетрушувань» результати розвитку української промисловості виглядали в добу М. Хрущова цілком добре. Темпи її розвитку перевищували середні по СРСР. Однак,

децентралізація управління, на думку науковця, не поліпшила економічних показників виробництва [15, с. 122, 129].

Влучне міркування стосовно утворення раднаргоспів висловив В. Даниленко. Реформа, на думку науковця, посилювала господарську автономію союзних республік і, таким чином, порушувала тенденцію до «інтернаціоналізації» української економіки, що робила її (й саму Україну) «ручною, керованою, беззахисною». Нова ситуація була на шкоду унітарній державі. Тому партійно-державна бюрократія як провідна сила радянського суспільства легко і швидко позбавила М. Хрущов влади [28, с. 417, 422, 423].

У публікаціях четвертого періоду можна зустріти думку, у відповідності до якої у раднаргоспівській реформі не було економічної необхідності і, більше того, вона суперечила логіці організації індустрії СРСР. Так, російський науковець І. Благих, виходячи з того, що після скасування раднаргоспів (1965 р.) відбулося відновлення галузевого підходу, дійшов висновку про невичерпаність на той момент централізованого управління економікою, а, отже, відсутність об'єктивної потреби у його кардинальному зламі [4].

У монографії та дисертаційному дослідженні В. Шестакова регіоналізація управління промисловістю, навпаки, визнається перспективним перетворенням, в якому простежується раціональне зерно. Однак заходи М. Хрущова, на думку історика, так і не змогли зробити систему господарювання у СРСР керованою [30, с. 265; 29, с. 354].

У четвертий період відновлюється традиція розгляду раднаргоспів окремих регіонів. Так, у статті донецького економіста О. Решетняка щодо причин проведення реформи 1957 р. відтворюється тогочасна аргументація партійно-державної верхівки [23, с. 70–71; 32]. Особливістю дослідження є висунення на перший план положення, на підставі статистичних відомостей, про те, що РНГ діяли в умовах зростаючого добробуту народу, запровадження заходів державної соціальної програми (збільшення зарплатні робітників і службовців, зменшення тривалості робочого часу). Науковець підкреслив позитивні наслідки такого розвитку – зростання зацікавленості громадян у праці в народному господарстві. Це, на думку дослідника, призвело до скорочення зайнятих в особистому підсобному господарстві майже вдвічі за період з 1959 р. до 1965 р. та, в свою чергу, сприяло розширенню виробництва і сфери послуг. Так, за 1958–1965 рр. з'явилося 6500 нових підприємств, що більше, ніж було збудовано за період з 1966 р. до 1985 р. [23, с. 70–71].

О. Решетняк як заслугу Донецької РНГ оцінює створення хімічних комплексів у Сіверодонецьку, Дніпродзержинську та Горлівці, машинобудівельних – у Краматорську, Дружківці та Маріуполі, розгортання робіт із технічного переобладнання промислових підприємств. А відрегульоване раднаргоспами кооперування поставок підприємств на 1965 р. визначається науковцем таким, що наближалось до оптимального стану.

Загалом успішність діяльності РНГ, на думку економіста, підтверджується загальносоюзними темпами зростання обсягів промислового виробництва, що були більшими, ніж у наступні роки [23, с. 70–71]. Отже, дослідник створив картину раднаргоспівської ідилії.

У час (1992 р.), коли побачила світ стаття О. Решетняка, на тлі загибелі радянського економічного механізму і вражаючої кризи, що переживала Україна, звичайно ж, доба РНГ могла видаватися «золотим віком», коли спостерігалася стала динаміка зростання добробуту трудящих. Такому відображенню раднаргоспівської реформи сприяла й мізерна джерельна база статті. Тож висловлення некритичного

ставлення, яким просякнута робота О. Решетняка, до «добробуту» на межі «відлиги» і початку «застою» можна сприймати як цілком закономірне.

У працях А. Саржана [24 – 26] відтворено усталені узагальнюючі оцінки, як позитивні, так і негативні, територіальної системи управління виробництвом, що склалися в останній період дослідження РНГ. Підкреслюючи факт підвищення ефективності виробництва, як наслідок реформи, науковець зазначав, що найбільший приріст відзначився у період, коли підприємства залишалися «нічийми», тобто коли міністерства були скасовані, а РНГ не встигли заглибитися у сутність справ [26, с. 83–88]. Цілком схоже міркування висловила й Л. Мазітова у статті, присвяченій економічному розвитку вугільної промисловості у 50-ті рр. ХХ ст. [19, с. 212 – 213].

У статті О. Гармаша і Л. Крутової «Діяльність Донецького раднаргоспу» зазначено, що період функціонування Донецького раднаргоспу характеризувався потужним розгортанням технічного переобладнання як важкої, так і харчової та м'ясомолочної промисловості, що позитивно вплинуло на високі темпи зростання в регіоні виробництва і в подальший період. Зазначено, що діяльність РНГ у зазначеному економічному районі сприяла утворенню та розвитку галузевих науково-дослідних інститутів, конструкторсько-технологічних організацій, які забезпечували прискорення науково-технічного прогресу [8, с. 65 – 67].

У колективній монографії «Вугільний Донбас у другій половині ХХ століття» [7] в окремому параграфі (автор – О. Данилін) раднаргоспівській реформі винесено суворий вирок – не дала позитивних результатів, не пов'язана з успіхами у розвитку вугільної галузі. Натомість, за міркуваннями автора, вона стала причиною «перенаселення» шахт і трестів управліннями, а також місництва, що, нібито, покликало зворотний процес рецентралізації (наприклад, виведення за межі компетенції раднаргоспів шахтного будівництва). Висуваючи думку про наявність у кожній галузі народного господарства специфічних потреб, однакових у межах усього радянського економічного простору, на наш погляд, автор здійснює апологію галузевої системи управління у вигляді союзних міністерств. Загалом, підпорядкування підприємств вугільної промисловості територіальному органу управління видається досліднику, на нашу думку, найгіршим видом управління в рамках «директивно-мобілізаційної моделі» [7, с. 65 – 67].

Проте А. Буждежан зі зміною системи управління і раціоналізацією економічних зв'язків пов'язував перехід чорної металургії Донбасу в розряд прибуткових галузей промисловості [5, с. 131].

У незалежній Україні побачили світ спогади українських радянських партійних і державних діячів, що у роки «відлиги» обіймали посади в обласних комітетах КПУ. Так, у записках Я. Погребняка зазначено, що у бутність його першим секретарем Полтавського промислового обкому КПУ розв'язання проблем розвитку промисловості області відбувалося за підтримки керівників та інженерно-технічних працівників Харківського раднаргоспу. При цьому автор мемуарів відзначив велику роль його розумного і принципового керівника О. Соїча. Мемуарист згадує, що між обкомом партії і раднаргоспом відразу встановилися ділові стосунки [22, с. 97]. Щодо загальної оцінки РНГ, то Я. Погребняк окремо підкреслює, що їх створення було цілковито виправданим. На його думку, ці управлінські структури сприяли розвитку економіки областей, країв та республік [22, с. 97 – 98].

У трилогії спогадів «Груз пам'яті» відомий український радянський партійний і державний діяч О. Ляшко присвятив хрущовському десятиліттю окремий розділ [18]. Відхилившись від суто мемуарних принципів, автор поділився своїми думками, що нав'язав йому новітній час в історії України, коли створювалися спогади. Одним із

вихідних міркувань є солідаризація з хрущовським розумінням, що централізм в управлінні народним господарством остаточно себе вичерпав. Будучи безпосереднім учасником раднаргоспівської реформи, спираючись на відомості ЦСУ УРСР за ті роки автор впевнено оцінює реформу як «прогресивне рішення», і хоч вона і не змінювала адміністративне управління економікою, проте розв'язувала ініціативу республік та областей [18, с. 57, 60].

Цікавим є спостереження (так би мовити, зсередини адміністративно-командної системи) видного партійного діяча стосовно ставлення до реформи з боку міністерств та їх апарату. Автор зазначав наявність прихованих незадоволення й опору, що створювало ґрунт для помсти ініціатору реорганізації [18, с. 58]. На думку О. Ляшка, М. Хрущов під тиском апарату був вимушений піти на створення центральних московських надбудов у раднаргоспівській системі, що підпорядковувало РНГ центральним державним органам та обмежувало можливості місцевих владних установ в управлінні господарством. Так поволі готувався ґрунт для відновлення старих методів керівництва галузями народного господарства [18, с. 58–59]. Аналізуючи минуле, О. Ляшко вважав, що за умов повного розвитку системи управління господарством через РНГ країна була б більш підготовленою до неминучих ринкових перетворень [18, с. 57 – 58].

Таким чином, у сучасній науковій літературі не склалася однозначна оцінка досвіду регіоналізації промисловості. Можна спостерігати досить широкий набір міркувань (значна частина яких була сформульована ще за СРСР) від цілковитого заперечення реформи до суцільної її апології. У розгляді перебудови системи управління промисловістю відчувається вплив міркувань західних дослідників, у тому числі емігрантів з Радянського Союзу та представників української діаспори. Закордонні науковці були першими, хто побачив у реформі, крім прагнення розв'язати економічні проблеми, намагання М. Хрущова заручитися підтримкою на місцях, для підризу впливовості міністерств. Прикметною рисою історіописання новітніх часів став вихід у світ мемуарів представників українського республіканського партійно-державного істеблішменту, які відрізняються поглядом на перетворення хрущовської доби з позицій інтересів України.

Видається корисним подальший науковий пошук, особливо у висвітленні регіональних аспектів перебудови управління промисловістю, дослідження діяльності окремих раднаргоспів із розвитку промислового виробництва, раціоналізації економічних зв'язків, підвищення економічної ефективності виробництва, запровадження нової техніки і технологій. Вочевидь, розв'язання зазначених завдань сприятиме наближенню до більш об'єктивного й точного розуміння сутності реформи та визначення її ролі в історії України.

Список використаної літератури

1. Баран В. К. Україна: новітня історія (1945 – 1991 рр.) / В. К. Баран. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. – 448 с.
2. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) / В.К. Баран, В.М. Даниленко. – К. : ВД Альтернативи, 1999. – 304 с. - (Україна кризь віки).
3. Баран В.К. Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи / В. К. Баран. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. – 448 с.
4. Благих И. А. Хозяйственные реформы Н. С. Хрущева: волюнтаризм или необходимость / И. А. Благих // Из истории отечественной экономической мысли 50 – 80-е годы XX века. – Санкт-Петербург, 1995. – С. 220 – 238.

5. Буждежан А. В. Виробнича діяльність працівників чорної металургії Донецького економічного адміністративного району (1957 – 1965 рр.) / А. В. Буждежан // Нові сторінки історії Донбасу. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – Кн. 12. – С. 128 – 141.
6. Ворошилов О. В. Економічна реформа в Україні (1957 – 1965). Історико-політичний аналіз: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 / Олег Володимирович Ворошилов; Київський університет ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1994. – 22 с.
7. Вугільний Донбас у другій половині ХХ століття : кол. моногр. / під ред. З. Г. Лихолобової. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 339 с.
8. Гармаш О. С. Діяльність Донецького раднаргоспу / О. С. Гармаш, Л. О. Крутова // Історія України: маловідомі імена, події, факти. – К.; Донецьк : Рідний край, 2001. – Вип. 18. - С. 61 – 67.
9. Гордієнко П. Л. Економічні реформи 50-х – I пол. у 60-х рр. у промисловості УРСР (з іст. досвіду): автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.02. / Петро Леонідович Гордієнко; Київський університет ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1994. – 20 с.
10. Дрындин В. Л. Попытки реформирования аграрной и промышленной сфер РФ (1953 – 1964 гг.) в контексте специфики отечественной истории: дисс. ... доктора ист. наук: спец. 07.00.02 / Виктор Леонидович Дрындин; Оренбургский государственный университет. – М., 2005. – 467 с.
11. Коробка Ю. В. Періодизація історіографічного процесу навколо наукового освоєння перетворень в економіці України в 1953 – 1964 рр. / Ю. В. Коробка // Грані. – 2012. – №5. – С. 3 – 7.
12. Коробка Ю. Територіальне управління промисловістю (1957 – 1965 рр.) в Україні: радянська історіографія (Частина перша – науковий доробок періоду «відлиги») / Ю. Коробка // Схід. – 2013. – №5. – С. 131 – 136.
13. Коробка Ю. Територіальне управління промисловістю (1957 – 1965 рр.) в Україні: радянська історіографія (Частина друга – наукове освоєння реформи в другій половині 1960-х – до початку 1990-х рр. / Ю. Коробка // Схід. – 2013. – №6. – С. 202 – 206.
14. Кукуруза Ж. Б. Питання децентралізації управління промисловістю (1957 р.) в сучасній історіографії / Ж. Б. Кукуруза // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Історія. – 2009. – Т. 121, Вип. 108. – С. 105 – 109.
15. Кульчицький С. Спроби реформ (1956 – 1954) / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 1998. – №3. – С. 120 – 129.
16. Лаєвська Ю. В. Перетворення в економіці України в 1953 – 1964 рр.: історіографія проблеми: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / Юлія Віталіївна Лаєвська; Донецький національний університет. – Донецьк, 2008. – 20 с.
17. Лейбович О. Реформа и модернизация в 1953 – 1964 гг. / О. Лейбович. – Пермь: Изд-во Пермского ун-та, 1993. – 182 с.
18. Ляшко А. П. Груз памяти. Трилогия: Воспоминания / А. П. Ляшко. – К.: Деловая Украина, 2001. – Кн. 3, ч. I: На ступенях власти. – 392 с.
19. Мазитова Л. З. Экономическое развитие угольной промышленности Донбасса в 50-е годы: проблемы, противоречия, итоги / Л. З. Мазитова // Нові сторінки історії Донбасу. – Донецьк : ДонДУ, 1998. – Кн. 6. – С. 205 – 218.
20. Мерцалов В. И. Реформа управления промышленностью и строительством 1957–1965 гг. (на материалах Восточной Сибири): автореф. дис. ... д-ра ист. наук: спец. 07.00.02 - Отечественная история / Виктор Иванович Мерцалов; Читинский институт (филиал) Иркутской государственной экономической академии. – Иркутск, 2001. – 49 с.

21. Очерки экономических реформ / Ю.Ф. Воробьев, Н.Д. Лелюхина, А.А. Скробов и др. – М. : Наука, 1993. – 272 с.

22. Погребняк Я. П. Не предам забвению... Записки профессионального партийного работника / Я. П. Погребняк. – К. : Летопись-XX, 1999. – 416 с.

23. Решетняк А. А. Донецкий экономический район в 1957 – 1965 гг. / А. А. Решетняк // Донбасс: прошлое, настоящее, будущее: [I Региональная научно-практическая конференция]. – Донецк, 1992. – С. 69 – 73.

24. Саржан А. Социально-экономические и политические процессы в Донбассе (1945 - 1998) : моногр. / А. Саржан. – Донецк : Сталкер, 1998. – 300 с.

25. Саржан А. О. Зміни в соціально-економічній сфері Донбасу. Друга половина 40-х – кінець 80-х рр. ХХ ст. : моногр. / А. О. Саржан. – Донецк : Лебедь, 2004. – 412 с.

26. Саржан А.О. Новітня історія Донбасу (1945 – 1999 рр.): навч. посіб. / А. О. Саржан. – Донецьк : Сталкер, 1999. – 463 с.

27. Семёнова Л. М. Деятельность Советов народного хозяйства по управлению промышленностью в 1957 – 1962 гг. : на материалах Башкирской АССР: дис. ... кандидата ист. наук 07.00.02 / Ленера Маузатовна Семёнова; Башкирский государственный педагогический университет. – М., 2003. – 248 с.

28. Україна і Росія в історичній ретроспективі: нариси в 3-х т. / В.А. Гриневич, В.М. Даниленко, С.В. Кульчицький та ін. – К. : Наукова думка, 2004. – Т. 2: Радянський проект. – 531 с.

29. Шестаков В. А. Социально-экономическая политика Советского государства в 50-е – середине 60-х годов: дисс. ... доктора ист. наук: 07.00.02 / Владимир Алексеевич Шестаков; Институт Российской истории РАН. – М, 2007. – 421 с.

30. Шестаков В. А. Социально-экономическая политика советского государства в 50-е – середине 60-х годов / В. А. Шестаков. – М. : Наука, 2006. – 296 с.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р.

У. Korobka

TERRITORIAL MANAGEMENT OF INDUSTRY (1957 – 1965) IN UKRAINE: MODERN RUSSIAN AND UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY

The article is concerned with historiographical analysis of the research of the reform of management of industry launched at M. Khrushchev's initiative in 1957 for the purpose of switching from the field-based principle of managing the economy through the ministries to the territorial system through the Regional Economic Councils.

It is possible to distinguish between four periods of accumulating historical knowledge of the reform of management of industry by the Soviet humanities: the first period – since the beginning of the research in the late 1950s till M. Khrushchev's demise; the second period – since the mid 1960s till the late 1980s; the third period – since the late 1980s till the early 1990s; the fourth period which began in 1991 and is going on nowadays.

The research of the first period concerned with the aforementioned transformation is distinguished by being appreciably obsolete. In the second period the research was rapidly developing due to the voluntarism with which Brezhnev's government was challenging most of M. Khrushchev's reforms. Since the beginning of the third period this novation was rejected as an absolutely administrative one.

In the fourth period the research of the Regional Economic Councils was slowly developing in two independent fields, such as research of the economic policy and research of the Regional Economic Councils as territorial agencies of management of industry.

During the third and the fourth periods the research of the reformation of the management system undergoes influence of western researchers' observations, including the observations presented by emigrants from Ukrainian Soviet Socialist Republic and

representatives of the Ukrainian diaspora (Y. Bilinsky, B. Vynar I. Maistrenko, G. Boffa, A. Katsenelinboigen, N. Werth, G. Hosking). Foreign scientists were the first to see M. Khrushchev's desire to gain support of the regions in order to undercut the ministries' influence along with the desire to resolve the economic problems.

A characteristic feature of the fourth period was the advent of the memoirs by representatives of the Ukrainian republican political and governmental establishment, such as O. Liashko and I. Pogribniak which are distinguished by viewing the reformation carried out in M. Khrushchev's epoch from the view point of the Ukrainian interests.

It is noteworthy that there is no unambiguous evaluation of the experience of the regional industry in Ukrainian (O. Voroshylov, P. Gordiienko, V. Baran, V. Danylenko, O. Danylin, A. Sarzhan, O. Garmash, L. Krutova, O. Reshetniak, A. Buzhdezhan) and Russian (I. Blagyk, O. Leibovych, V. Shestakov) scientific literature of the fourth historiographical period. Rather a wide range of observations is observed: from challenging the very fact of the reform to considering it to be an absolute apology.

Key words: *Modern Russian and Ukrainian historiography, situation in historiography, political and ideological factors, N. Khrushchev, Regional Economic Council (1957 – 1965).*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Гедьо А.В., д.і.н, проф.; Чура В.І., к.і.н., доц.*

УДК 930.1:94(477)“18”(045)

О. В. Лукашова

ВИСВІТЛЕННЯ ПОСТАТІ КОШОВОГО ОТАМАНА ІВАНА СІРКА В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ХІХ СТ.

У статті досліджуються особливості поглядів українських істориків ХІХ ст. В Ломиковського, М.Маркевича, М.Сементовського, М.Максимовича, А.Скальковського, В.Антоновича, Д.Багалія, Д.Яворницького, Є.Альбовського щодо постаті кошового отамана Війська Запорозького Івана Сірка. Аналізується ставлення цих авторів до політичної та військової діяльності видатного козацького ватажка. Акцентується увага на тому, що праці істориків ХІХ ст. є важливим внеском у подальшому дослідженні особистості І. Сірка в історіографії.

Ключові слова: *кошовий отаман, Запорозька Січ, історіографія, концепції істориків.*

Життя і військова діяльність Івана Сірка певною мірою висвітлювалися українськими істориками ХІХ ст. Цей період займає винятково важливе місце в розвитку історичної науки. Особливість його в історіографії зумовлювалася потужним зростанням ролі історичної науки в суспільному житті, українським відродженням.

ХІХ ст. збагатилася рядом нових історичних творів, які започаткували шляхи до осмислення історичних подій і явищ. Вони часто ґрунтувалися на використанні різних джерел.

Оцінки щодо діяльності Івана Сірка, дані істориками цього періоду, становлять науковий інтерес. Це питання недостатньо досліджене в історичній літературі. Загальні наукові розвідки, присвячені проблемам історіографії України ХІХ ст., належать таким вченим як Д.Дорошенко [3], М.Марченко [8], Я.Калакура [5], І.Колесник [6]. Існує багато досліджень, присвячених саме творчій діяльності істориків ХІХ ст. Необхідно

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Маріупольський державний університет

ВІСНИК

МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Головний редактор чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заснований у 2011 р.

ВИПУСК 9

МАРІУПОЛЬ – 2014

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету.

Серія: Історія. Політологія

Збірник наукових праць

Видається 3 рази на рік. Заснований у 2011 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою МДУ (протокол № 9 від 17.06.2014 р.)

Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія включено до Переліку наукових фахових видань України з політичних наук (наказ МОН України № 793 від 04.07.2014 р.).

Видання включено до міжнародної, спеціалізованої, наукометричної бази даних **Index Copernicus International sp.z o.o.** та міжнародної наукометричної бази даних **«Российский индекс научного цитирования» (РИНЦ)**

Головна редколегія:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заст. головного редактора – д.е.н., проф. О. В. Булатова

Члени редколегії: д.ю.н., проф. М. О. Баймуратов, д.філол.н., проф. С. В. Безчотнікова, д.і.н., проф. В. М. Романцов, д.культурології, проф. Ю. С. Сабадаш, д.е.н., проф. Ю. І. Чентуков.

Редакційна колегія серії:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов

Відповідальний секретар – к.політ.н., доц. М. В. Трофименко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. О. В. Антонюк, д.політ.н., проф. В. А. Войналович, д.і.н., проф. А. В. Гедьо, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленько, д.і.н., проф. В. Ф. Лисак, д.політ.н., проф. І. Г. Онищенко, д.і.н., проф. І. С. Пономарьова, д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.політ.н., проф. С. Ю. Римаренко, д.соціол.н., проф. Б. В. Слющинський, д.і.н., проф. Н. Р. Темірова, д.політ.н., проф. І. А. Хижняк.

Іноземні фахівці: д.політ.н., проф. Т. Граціані (Італійська Республіка), д.політ.н., проф. Т. В. Зонова (Російська Федерація), д.політ.н., проф. К. Карнасіотіс (Грецька Республіка), д.політ.н., проф. С. Корнеа (Республіка Молдова), д.і.н., проф. П-Р. Магочій (Канада), д.і.н., проф. О. І. Подберьозкін (Російська Федерація), д.і.н., проф. Ю. Д. Пряхін (Російська Федерація), д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка).

Науковий секретар – к.і.н. С. С. Арабаджи

Засновник: Маріупольський державний університет

87548, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com

Сайт видання: www.visnyk-politologia.mdu.in.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)

Тираж 100 примірників. Замовлення №15.08

Видавець МФ ТОВ «Друкарня "Новий світ"»

87510, м. Маріуполь, Красноякська, 2; тел.: (0629)41-35-13

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №1792 від 20.05.2004

ISSN 2226-2830

© МДУ, 2014

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Arabadzhy S.	7
DAILY LIFE OF A GREEK WOMAN IN THE NORTH AZOV SEA REGION AND HER ROLE IN PRESERVATION OF GREEK ETHNICAL IDENTITY AT THE END OF XVIII – BEGINNING OF THE XX CENTURY	
Белякова Т.А.	17
РЕЛИГІОЗНА СИТУАЦІЯ В ПОСЛЕВОЕННІЙ ЮГОСЛАВІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОВЕТСКИХ ДОКУМЕНТОВ (1945-1948 гг.)	
Карачевська В.І.	24
ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА І ЧЕРВОНОГО ПІВМІСЯЦЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДОНБАСУ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1960-х–1980-ті рр.)	
Коробка Ю. В.	31
ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВІСТЮ (1957 – 1965 рр.) В УКРАЇНІ: СУЧАСНА РОСІЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ	
Лукашова О. В.	41
ВИСВІТЛЕННЯ ПОСТАТІ КОШОВОГО ОТАМАНА ІВАНА СІРКА В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ХІХ СТ.	
Магурчак А. М.	47
ПРОБЛЕМА ВЗАЄМИН ЕКЗИЛЬНОГО УРЯДУ ЗУНР З КРАЄМ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛИСТУВАННЯ АНДРІЯ ЖУКА І РОМАНА ПЕРФЕЦЬКОГО В 1926 Р.	
Подгайко М.К.	56
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА НІЖИНСЬКОГО ГРЕЦЬКОГО БРАТСТВА	
Тарасов С.В.	66
БАТУРИНСЬКИЙ ПЕРЕВОРОТ 1672 Г. В РУССКОЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ВТОРОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ-НАЧАЛА ХХ В.	
Федоренко Я.А.	72
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ В УМОВАХ АГРАРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ (1991-2012 РР.)	
Фесенко Н. В.	80
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА У ВИСВІТЛЕННІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ	

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Боярська Є.О.	91
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ (1991 – початок 2014 р.)	
Гирич О.Т.	99
СУЧАСНІ МОДЕЛІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ТА ГЛОБАЛЬНА ЕКОПОЛІТИКА	
Мелеганич Г.І.	107
СПЕЦИФІКА ЕТНОПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
Терещенко А.О.	115
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	
Трута К.	126
GLOBAL CIVIL SOCIETY AS A NEW ACTOR OF INTERNATIONAL RELATIONS	
Трофименко А.В.	131
ЕТНІЧНІ МЕНШИНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЛОБЮВАННЯ В КАНАДІ	

Трофименко М.В. НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ТРАДИЦІЙНОЇ ТА ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ДОСВІД США	140
Савка О.В. ЄВРОПА РЕГІОНІВ – ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	159
Фесенко М.В. ФРАГМЕНТАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВНІ МЕГАТРЕНДИ НА ПОЧАТКУ XXI СТ	164

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

РЕЦЕНЗІЇ

ГЕДЬО А.В. НІЖИНСЬКИЙ ГРЕЦЬКИЙ МАГІСТРАТ: МОНОГРАФІЯ / А.В. ГЕДЬО, М.К. ПОДГАЙКО. – ДОНЕЦЬК: ДонНУ, 2013. – 414. (С.С. Арабаджи)	174
SHERNISS L. JOSHUA. A MIND AND ITS TIME: THE DEVELOPMENT OF ASAIAH BERLIN'S POLITICAL THOUGHT. – L.: OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2013. – 288 p. / ЧЕРНІС Л. ДЖОШУА. ГЕНІЙ ТА ЙОГО ЧАС: РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ ІСАЇ БЕРЛІНА. – ЛОНДОН: ОКСФОРД ЮНІВЕРСИТІ ПРЕСС, 2013. – 288 с. (К.А. Трима)	177
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	180
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЇ В ЗБІРНИКУ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	181

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCE

Arabadzhy S.	7
DAILY LIFE OF A GREEK WOMAN IN THE NORTH AZOV SEA REGION AND HER ROLE IN PRESERVATION OF GREEK ETHNICAL IDENTITY AT THE END OF XVIII – BEGINNING OF THE XX CENTURY	
Belyakova T.	17
RELIGIOUS SITUATION IN THE POST-WAR YUGOSLAVIA THROUGH THE PRISM OF THE SOVIET DOCUMENTS (1945 – 1948)	
Karachevska V.	24
ACTIVITY OF THE RED CROSS AND RED CRESCENT WITHIN UKRAINIAN DONBASS (late 1960s - 1980 years).	
Korobka Y.	31
TERRITORIAL MANAGEMENT OF INDUSTRY (1957 – 1965) IN UKRAINE: MODERN RUSSIAN AND UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY	
Lukashova E.	41
COVERAGE OF THE FIGURE OF COSSACK CAMP COMMANDER IVAN SIRKO IN UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY IN THE XIX CENTURY	
Magurchak A.	47
PROBLEM OF MUTUAL RELATIONS OF UKRAINIAN NATIONAL ADVICE WITH AN EDGE THROUGH THE PRISM OF CORRESPONDENCE ANDRIY ZHUK AND ROMAN PERFEZKIY IN 1926	
Podgayko M.	56
CULTURAL HERITAGE OF NIZHIN GREEK FRATERNITY	
Tarasov S.	66
BATURIN'S OVERTURN OF 1672 IN THE RUSSIAN HISTORIOGRAPHY OF THE SECOND HALF OF XIX – EARLY XX CENTURIES	
Fedorenko Y.A.	72
PECULIARITIES OF LABOUR MARKET FORMATION IN UKRAINIAN VILLAGE DURING AGRARIAN TRANSFORMATIONS (1991-2012)	
N. Fesenko	80
FOREIGN POLICY ACTIVITY OF HETMAN PETRO DOROSHENKO IN COVERAGE OF MODERN UKRAINIAN HISTORIANS	

POLITICAL SCIENCE

Boiarska Y.	91
POLITICAL AND LEGAL ANALYSIS OF UKRAINIAN SECURITY OF ENERGY SUPPLY	
Gyrych O.	99
CONTEMPORARY MODELS OF STATE ENVIRONMENTAL POLICY AND THE GLOBAL ENVIRONMENTAL POLICY PECULIARITIES	
Melehanych H.	107
THE SPECIFIC CHARACTER OF TRANSCARPATHIAN ETHNOPOLITICAL SPACE	
Tereshchenko A.	115
INTERNATIONAL LEGAL ASPECTS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES CZECH REPUBLIC	
Tryma K.	126
GLOBAL CIVIL SOCIETY AS A NEW ACTOR OF INTERNATIONAL RELATIONS	
Trofymenko A.	131
ETHNIC MINORITIES AS LOBBY GROUPS IN CANADA	

Trofymenko M.	140
NATIONAL MODEL OF TRADITIONAL AND PUBLIC DIPLOMACY: USA EXPERIENCE	
Savka O.	159
EUROPE OF REGIONS – THE MAIN TRENDS OF EU REGIONAL POLICY	
Fesenko M.	164
FRAGMENTATION AND INTEGRATION AS THE MAIN MEGATRENDS AT THE BEGINNING OF XXI CENTURY	

SCIENTIFIC LIFE

REVUE

GEDO A.V. NEZHINSKY GREEK MAGISTRATE: MONOGRAPH / A.V. GEDO, M. K. PODGAYKO. - DONETSK: DONETSK NATIONAL UNIVERSITY, 2013. – 414 p. (S. Arabadzhy)	174
CHERNISS L. JOSHUA. A MIND AND ITS TIME: THE DEVELOPMENT OF ASAIAH BERLIN'S POLITICAL THOUGHT. – L.: OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2013. – 288 p. (K. Tryma)	177
INFORMATION ABOUT THE AUTHORS	180
REQUIREMENTS FOR THE SCIENTIFIC PAPERS FOR PUBLICATION IN THE COLLECTED WORKS	181